

3. Новицкий М. Что такое права человека. Справочник для правозащитных организаций. – Варшава: Изд-во Хельсинкской федерации прав человека, 1997. – С. 17-21.

Коваленко М.

(наук. кер. ст. викл. Потапов О.М.)

*студент V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І ПРАВО: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ

Сучасна масштабна глобалізація обумовлює всеосяжні зміни суспільних координат. Не оминула вона й правову сферу суспільства перед якою постало завдання пошуку адекватних відповідей на виклик формування єдиного світового співтовариства. Під впливом глобалізаційних процесів відбувається трансформація існуючих правових і державних інститутів, а тому виникає потреба у їх теоретичному переосмисленні.

Існують різні точки зору з приводу того, коли почався процес глобалізації: в епоху Ганзейського союзу, після закінчення Другої світової війни чи в умовах лібералізації світової торгівлі. Так, у інтерпретації М. Стегера, перший (доісторичний) період глобалізації охоплює V-III тисячоліття до нашої ери; другий – п'ятнадцять століть після Різдва Христового (рання глобалізація); третій – 1500-1700 роки (глобалізація до періоду модерну); четвертий – 1700-70-ті роки ХХ століття. (глобалізація епохи модерну) і п'ятий (сучасний) – з 1970-х років минулого століття донині [1, с.37].

Загальноновизнано, що глобалізація як універсальне за своєю природою явище охоплює собою не тільки світову економіку, фінанси, засоби масової інформації, де вона проявляється найбільшою мірою, але й інші сфери й аспекти державного й громадського життя, включаючи право.

Із цього приводу в сучасній юридичній літературі знаходимо таку думку: «глобалізація суттєво впливає на трансформацію, зміни й модернізацію державно-правових інститутів, норм і відносин на всесвітньому, макрорегіональному і внутрішньодержавному рівнях, стимулює, прискорює й оновлює процеси універсалізації в сфері права» [1, с. 37].

При цьому процес впливу глобалізації на право в широкому загально-теоретичному й методологічному плані відрізняється деякими особливостями. По-перше, різнобічність і системність впливу глобалізації на право, обумовлені її природою, зміст якої полягає у системній інтеграції ідей, принципів, зв'язків і відносин [3, с. 83; 7, с. 28]. По-друге, можна говори-

ти про фундаментальний і радикальний характер впливу глобалізації на право й на процес розвитку його теорії. У зв'язку з цим далеко не випадково західні правознавці звертають увагу на потенційну можливість і неминучість початку фундаментальних змін як у самому праві, так й у його сучасній теорії, вказуючи на необхідність застосування плюралістичного підходу до процесу пізнання сучасного права й розробки його теорії [7, с. 7; 4, с. 172].

Крім того, можна говорити й про велику розмаїтість шляхів і форм впливу процесу глобалізації на право і його теорію, результатом яких є інтернаціоналізація права, що виступає у вигляді його рецепції, гармонізації й уніфікації [7, с. 7; 4, с. 173]. Також прямий і непрямий (в основному через економіку й політику) вплив глобалізація чинить не тільки на національне (внутрішньодержавне), але й на міжнародне право, його характер, джерела, зміст, механізм дії [6, с. 123].

Загалом проблематика правової глобалізації носить комплексний характер, що повинно бути враховано при розробці концепції правової політики держави як внутрішнього, так і зовнішнього спрямування. Першочергове значення при цьому мають дослідження проблем сучасного стану, шляхів вдосконалення і перспектив розвитку вітчизняного права і держави в загальному контексті процесів глобалізації, юридично важливих принципів, форм, цінностей та цілей, яких потрібно дотримуватись в умовах сучасної глобалізації й уніфікації у сфері державно-правових явищ і відносин [4, с. 12]. Істотний вплив на поглиблення і розвиток державно-правової універсалізації на національному і міжнародному рівнях відіграють процеси сучасної регіональної інтеграції держав у різних регіонах світу. Показові в цьому плані тенденції і перспективи європейської інтеграції.

Серед тенденцій глобального та регіонального рівнів слід виділити насамперед тенденцію до універсалізації й уніфікації права. В основі її виникнення і розвитку лежить об'єктивний процес інтеграції світової економіки, фінансів, засобів зв'язку, засобів масової інформації та інших компонентів і сфер життя суспільства, який не міг не позначитися як на еволюції права в цілому, так і на тенденціях його подальшого розвитку. Універсалізація і уніфікація права простежуються практично на усіх історичних етапах державно-правового розвитку, але в умовах глобалізації вона проявляється найяскравіше й має не еволюційний, а вибуховий, революційний характер [4, с. 13].

Міжнародне право формально не є похідним від норм внутрішньодержавного і не може впливати на обов'язкову силу його норм. У той же час міжнародне право може корелюватися із внутрішньодержавним, а внутрішньодержавне – з міжнародним. Норми міжнародного і внутрішньодержавного права мають різний предмет регулювання. Міжнародно-правові норми регулюють лише взаємини між суб'єктами міжнародного права, а внутрішньодержавні норми – взаємини між суб'єктами внутрішнього пра-

ва держави. Країни не можуть посылатися на внутрішньодержавні норми з метою звільнити себе від виконання міжнародних зобов'язань. У той же час, з одного боку на формування норм міжнародного права певною мірою впливають норми внутрішньодержавного права, з іншого боку, має місце зворотній вплив міжнародного права на створення і розвиток тих або інших норм внутрішньодержавного права [2, с. 323].

В основному такий вплив простежується тому, що держави видають акти внутрішнього законодавства, необхідні для приведення в дію норми міжнародного права в середині країни, і в ряді випадків така рецепція або трансформація дає поштовх для розвитку тієї чи іншої галузі внутрішнього законодавства у новому напрямі.

Дана проблематика має безпосереднє відношення до права, що формується нині, – права, яке можна назвати правом суспільства, що глобалізується. Етатистський, державоцентристський підхід до права не відповідає реаліям сьогодення. Якщо в XX столітті основною філософсько-правовою проблемою було обґрунтування зв'язку норми закону, встановленого державою, з духовним, у тому числі моральним світом людини, то світанок XXI століття на перший план висуває проблему правової комунікації, тобто проблему успішного співіснування у сфері права найрізноманітніших суб'єктів, проблему загального праворозуміння і сумісної, синергійної правотворчості, у межах якої може реалізуватися не лише особиста свобода людини, але й її відповідальність за долі інших. Таке розуміння права неможливе при погляді на державу як на єдиного носія права [5, с. 7; 8, с. 46].

Зростаюча тенденція до міжнародно-правової глобалізації сприяє появі нових принципів і норм права, встановлення яких раніше відносилось до сфери внутрішніх справ суверенних держав. Це істотно оновлює державно-правові системи членів світового співтовариства у контексті сучасних загальноновизнаних універсальних стандартів.

Відомо, що розвиток цивілізації від її витоків до сучасності – це рух від різноманітних локальних історій до загальної історії людства, що супроводжується зміною періодів, етапів, історично обумовлених процесів і відповідних цим процесам правових норм, форм і процедур їх юридичного вираження, впорядкування і закріплення. Тому глобалізація самого права, прогресивний розвиток універсальних властивостей, норм, форм і процедур правового типу суспільного життя є необхідним етапом і демонструє спроможність права регулювати процеси загальносуспільної глобалізації у межах загального правопорядку, як для внутрішніх, так і для міжнародних відносин.

Література:

1. Бірюков Р.М. Глобалізація та її вплив на правову сферу / Р.М. Бірюков // Українськогрецький міжнародний науковий юридичний журнал «Порівняльно-правові дослідження». – 2009. – № 2. – С.36-40.

2. Дзьобань О.П. Вплив вплив глобалізаційних процесів на національні право й правову культуру / О.П. Дзьобань // Політологічний вісник. Збірник наукових праць. – К.: «ІНТАС», 2011, Вип. 72. – С. 321-327.
3. Култыгин В.П. Незападные концепции глобализации // Личность. Культура. Общество. – 2002. – Т. IV. – Вып. 1-2. – С. 80-103.
4. Лукашук И.И. Глобализация, государство, право, XXI век. / И.И. Лукашук. – М.:2006, Спарк. – 279 с.
5. Марченко М.Н. Об основных тенденциях развития права в условиях глобализации / М.Н. Марченко // Государство и право. – 2009. – № 6. – С. 5-11.
6. Ратушний С. М. Деякі теоретичні питання гармонізації національного законодавства з міжнародно-правовими нормами / С.М. Ратушний // Правове регулювання економіки : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2008. – №8. – С. 119-130.
7. Тимченко С.М. Глобалізація і право: напрями впливу і тенденції розвитку / С.М. Тимченко // Юридичні науки. – 2009. – № 1. – С. 6-22.
8. Ударцев С.Ф. О некоторых тенденциях глобальной эволюции государства и права / С.Ф. Ударцев. – Караганда, 2004. – 224 с.
9. Хабиров Р.Ф. Глобализация, государственный суверенитет, права человека / Р.Ф. Хабиров // Юридический мир. – 2007. – № 10. – С. 45-49.

Омелянчук І.

(наук. кер. ст. викл. Потапов О.М.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ІНОЗЕМЦІ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Право приватної власності є одним із найважливіших надбань держави, яка будується на принципах демократичного розвитку і свободи підприємництва. В умовах переходу до ринкової економіки, вступом до Світової організації торгівлі, укладенням угоди із ЄС та подальшої інтеграції, актуальності набирають питання, пов'язані із функціонуванням ринку землі в Україні, зокрема, питання набуття права власності на землю іноземцями. У вітчизняному правознавстві цю проблему у різні часи досліджували такі відомі вчені як В. Андрейцев, В. Федорович, О. Будяченко, М. Самойлов, О. Паньків, Н. Малишева, В. Мунтян та інші.

Після прийняття Закону «Про форми власності на землю в Україні» від 30 січня 1992 р. та Земельного кодексу в редакції від 13 березня 1992 р. в Україні відбулася юридична демонополізація права власності на землю і було запроваджено (або відроджено) приватну власність на земельні ді-